

Ómaksgjældini standa við

– Tað er einki lógið við ómaksgjældum. Tað er bæði logiskt og rímiligt, at tað eru tey, sum nýta eina tænastu, ið rinda fyri hana, sigur Bjarni Olsen, stjóri í Føroya Sparikassa.

SAMRØÐA

Heri á Rógvi

Tíðin tá kundarnir kundu gera teirra flytingar og onnur ørindi í peningastovnunum og ikki gjalda fyri hvørja flyting, er farin í fleiri av føroysku peningastovnunum – eisini í Føroya Sparikassa.

Ómaksgjæld ella tænastugjöld eru vorðin ein fittur partur av inntøkuni hjá føroysku peningastovnunum, og Føroya Sparikassi er einki undantak.

– Einki er ókeypis her í verðini. Vit reka eina fyritøku, sum skal geva avkast, og onkur skal í síðsta enda gjalda fyri tænasturnar, sigur Bjarni Olsen.

Nógv fólk hava eisini ilskast inn á tænastugjöldini, sum í so mong ár bert vóru ein tanki.

– Tað er einki lógið við ómaksgjældum. Tað er bæði logiskt og rímiligt, at tað eru tey, sum nýta eina tænastu, ið rinda fyri hana, sigur Bjarni Olsen.

Brúkaramynstur

Og hetta, nær okkurt kostar og ikki, sæst eisini aftur á nýtsluni.

– Tá fólk vita, at okkurt er ókeypis, so halda tey seg heldur ikki aftur við at nýta hendan møguleikan. Tey gera tað tó uttan at vera greið yvir, at tey – ella onnur – so ella so gjalda fyri tænastuna, tí kostnaðurin av at framleiða tænastuna má

jú gjaldast. Men tá gjaldast skal fyri hvørja tænastu, so vilja bert tey, sum meta seg fáa minst sama virði burturúr tænastuni, sum hon kostar teimum, nýta hana. Tað vera sostatt eisini tey, og ikki onnur, sum gjalda, sigur Bjarni Olsen.

Hóast "risastórt" yvirskot leggur stjórin eina við, at ómaksgjældini dekkja ikki allan umsitingarkostnaðin av tænastunum.

Ongar ítøkiligar ætlanir eru um at hækka prisin á tænastugjöldum.

Føroya Sparikassi hevur, eins og hinir peningastovnar, sjósett eina nýggja útgávu av "home banking" skipanini. Tann hjá Føroya Sparikassa kallast Heima-greiðslan. Her er millum annað ókeypis at gera vanligar flytingar, men verður farið út um landið skal gjaldast.

Bjarni Olsen kann tó ikki lova, at onnur gjöld ikki koma seinni.

Gjaldskort

Í Danmark hevur verið døgliga kjakast um Dankortini. Hetta er tann sama skipanin, ið nýtt verður í Føroyum. Tó er ikki sama lóg galdandi. Tað hevur serliga verið í samband við nýggjar terminalar til handlarnar, at kjakið er kyknað. Bankarnir vilja flyta útreiðslurnar til handlarnar og harvið til brúkararnar.

Dankort er ókeypis at nýta í Føroyum, og hetta verður tað framvegis.

Bjarni Olsen sigur, at ongur ítøkiligar ætlanir eru um ómaksgjöld fyri at taka pening út við korti ella til handlarnar.

Ómaksgjöld er nakað, sum kundar hjá peningastovnum mugu venja seg við. Men útlit eru fyri, at kortini sleppa snikkaleys í fyrstu atlgøgu.

Mynd: Jens Kristian Vang

– Alt, sum eitur stuðul, hvat gevur tað? Studulsskipanirnar hava ikki fult út gagnað keyparunum, men minst líka nógv seljarunum, sigur Bjarni Olsen, stjóri í Føroya Sparikassa. Mynd: Jens Kr. Vang

Rentustuðulin til seljaran

Føroyski búskapurin nærkast eini stagnering í næstum, men vit eru nógv betri fyri, enn undan kreppuni, heldur Bjarni Olsen, stjóri í Føroya Sparikassa. Eitt, sum heldur húsaprísunum uppi er lágu láns-kostnaðirnir, eitt nú lága rentan og rentustuðulin, metir Bjarni.

SAMRØÐA

Heri á Rógvi

Lágir lánskostnaðir eru ikki fult til gangs fyri keypan, men ofta minst líka nógv fyri seljaran. Lágir láns-kostnaðir merkja hægri húsaprísir.

Hetta visir Bjarni Olsen, stjóri í Føroya Sparikassa, á.

Eitt evni, tú ongantið kanst fara heilt av leið við í føroyskum fjølmiðlum, eru húsaprísir. Hetta evnið hevur Bjarni Olsen, ið vit hava viðtalið við í hesi grein, úttalað seg um fyri stuttum.

Hendan samrøðan er kortini gjord áðrenn tær útsagnirnar, men hóast spurningarnir eru aðrir kann sama uppland oftani illa siga fleiri søgur.

Vit hava hitt Bjarna Olsen til eitt prát í einum av teimum mest stásiligastu og mest framkomnu bygningunum í Føroyum.

Føroya Sparikassi umskipaði í fjør sitt virksemi til eitt partafelag, har Sparikassagrunnurin er nógv størsti eigarin við sínum 94,1% av partabøvunum.

8.713 partaeigarar eru í Føroya Sparikassa.

Stagnering

Føroyski búskapurin hevur síðani kreppuárin merkt eina risastóra framgongd. Eftir at hjólini slakaðu miðskeiðis í nitiárunum, hevur tað bara vundið meira og meira upp á seg. So nógv, at fólk eru farin at tosa um ein ovurupphittaðan búskap í Føroyum.

Mest vøksturin heldur ikki á í allar ævir.

– Mong tekin benda á, at vit nærkast eini stagnering og møguliga einari litlari afturgongd. Hetta er ein náttúrlig gongd og samfelagið skal kunna tola slíka

afturgongd, sigur Bjarni Olsen.

Tekini, tosað verður um, eru fleiri. Húsaprisirnir standa í stað, nýtslan minkar, alivinnan klárar seg verri og ymiskt annað.

Støðan hjá føroyska búskapinum er framvegis góð, heldur Bjarni Olsen.

Spurningurin er so, um nakar munur er á støðuni nú í mun til áðrenn kreppuna? Fer fiskivinnan av lagi aftur, fer so samfelagið aftur í djúpa kreppu?

– Støðan í dag er lík teirri síðst í áttatiárunum á tann hátt, at gongur tað galið í fiskivinnuni, ið samfelagið hevur at standa á, sigur Bjarni Olsen.

– Vit mugu konstatera, at vit standa á einum – møguliga tveimum – vinnubeinum, sigur Bjarni Olsen.

Men sparikassastjórin heldur ikki, at tað fer at ganga sum í áttatiárunum, skuldu verri tíðir komið.

– Vit eru nógv betri fyri enn síðst í áttatiárunum. Búskapurin er sum heild nógv sunnari á øllum økjum, tí hann byggir á marknaðarkreftir, metir Bjarni Olsen.

Og hetta verður eisini tað, sum tryggjar eina haldgóða framtíð og er neyðugt, heldur Bjarni Olsen. Vit høvdu óivað dugað betri at bart ímóti einari afturgongd nú, sigur Bjarni Olsen.

Kapping

Støðan á føroyska peningastovnsmarknaðinum í lötuni er tann, at tað serliga eru tveir stórir, Føroya Banki og Føroya Sparikassi, sum sita á tí mesta av marknaðinum.

Suðuroyar Sparikassi og Norðoyar Sparikassi gera seg galdandi serliga í ávisum portum av landinum, og Húsálánsgrunnurin og partvíst eisini Tryggingarfelagið Føroyar bjóða eisini figging til ávíkavist bila- og húsakeyp.

Produktini, ið serliga teir báðir stóru peningastovnar, nír í Føroyum bjóða, eru ógvuliga lík.

Og hetta er heldur ikki so undarligt, heldur Bjarni Olsen.

– Hetta er eitt úrslit av kappingini. Tí kapping gevur í stóran mun eins útboð av produktum og eins prísir, sigur Bjarni Olsen.

givið er, at peningastovnar, nír ferðast mest á somu leiðum.

Sparikassastjórin ger greitt, at teir merkja hørðu kappingina.

Ein part av kappingini heldur Bjarni, at tey í Føroya Sparikassa kundu verið sloppin undan. Talan er um Húsálánsgrunnin.

– Hvat er endamálið við Húsálánsgrunninum í dag? Talan er um eina kappingarmeyta til peningastovnar, sum ikki er marknaðar-baseraður, og sum bjóðar tænastur, sum peningastovnarir frammanundan bjóða kundunum, heldur Bjarni Olsen.

Suðuroyar Sparikassi hevur latið eina deild upp í høvuðsstaðnum. Hetta merkir kortini ikki, at Føroya Sparikassi hevur ítøkiligar ætlanir um at lata deild upp í syðra parti av Suðuroynni. Og heldur ongur ítøkiligar ætlanir eru um at fara til Norðoyggjar, sigur Bjarni Olsen.

Marknaðarparturin hjá Føroya Sparikassa í hesum økjum er lítill, og líkt er til, at føroysku sparikassar, nír fyri tað nógvu eru samdir um at byta verðina ímillum sín.

Føroya Sparikassi er

seinastu árin farin í fleiri fyrítøkur í figgjarheiminum. Millum annað Kaupthing í Føroyum og í Danmark. Eisini er peningur settur í iløgufeløg í Føroyum.

Hetta verður gjørt fyri at styrkja støðuna hjá Sparikassanum, men eisini fyri at víðka um útboðið.

– Fólk skulu hava somu møguleikar í Føroyum sum aðrastaðni, sigur Bjarni Olsen.

Uttanlands verður nógv gjørt burtúr at seta pengar í láns- og virðisbrøv, og hetta hevur eisini vundið eitt sindur upp á seg í Føroyum.

Stuðul

Rættiliga nógv fólk kring næstan alt landið seta búgv í hesum døgum, og nógv hava eisini sett búgv seinastu árin.

Og tey flestu seta seg eisini í eina stóra skuld við høgu húsaprísunum sum grundarlag.

Ofra verður ført fram, at fólk eiga at fáa stuðul til húsakeyp, tí tað skuldi lætt eitt sindur um.

Men spurningurin er, hvør fær ágóðan av einum stuðuli?

– Alt, sum eitur stuðul, hvat gevur tað? Studulsskipanirnar hava ikki fult út gagnað keyparunum, men minst líka nógv seljarunum, sigur Bjarni Olsen.

Hann grundar hetta á, at útboðið er baserað upp á marknaðargrundarlagið, og eru fólk før fyri og til reiðar at gjalda nógv fyri eina vøru, so verður kostnaðurin hareftir.

Tað vil siga, at eru fólk før fyri at gjalda so og so nógv fyri eini hús, og fáa teystuðul afturat, so hækkar prísurin tilsvarandi.

– Fólk spennast seg so nógv, tey kunnu. Og seljarin er úti eftir at fáa so nógv fyri sína vøru sum gjørligt, og hetta er grundarlagið fyri soluprísinum, sigur Bjarni Olsen.

Og stuðilin, sum t.d. tann peningur, sum Húsálánsgrunnurin kostar at reka, kundi verið komið skattgjaldarunum til góðar. Rentustuðulin hevur eisini líknandi ávirkan á sethúsaprisirnar, men ein kann ikki bara taka rentustuðulin burtur uttan samstundis at taka rentuskattin burtur, tí symmetri má vera ímillum hesi báðar, sigur Bjarni Olsen

Avkastið skal gerast enn størri

Hóast Sparikassin hevur havt metár eftir metár seinastu árin, er málið enn hægri avkast. Lági føroyski rentumarginalurin kann væl fara at víðkast fyri at geva størri inntøkur

ROKNSKAPUR

Heri á Rógvi

Gongdin er tann rætta.

Soleiðis sigur Bjarni Olsen, stjóri í Føroya Sparikassi. Seinastu árin hevur Føroya Sparikassi merkt góðu gongdini í búskapinum og samfelagnum á sín egna kropp.

Frá 1999 hevur yvirskotið bara voksið, har hvørt árið hevur verið metár.

– Sjálvandi hevur góða gongdin við gongdina í búskapinum at gera. Men hon skyldast eisini, at vit hava vunnið fram í kappingini, sigur Bjarni Olsen.

Niðasta linja fyri 2002 visti eitt yvirskot áljóðandi 75,9 mió. kr. áðrenn – 60,6 mió. eftir skatt. Úrslitið fyri 2001 var 73,8 milliónir áðrenn skatt.

Gongdin hjá Føroya Sparikassa seinastu árin hevur verið, at støðugt stórri partur av útlánum hjá teimum er til vinnulív.

Síðst í farna ári var bytið á leið 36 % vinnulív og 64 % privat.

– Vit meta ikki, at tað hevði givið nóg stórt avkast bert at satsa upp á privatar kundar, og vit halda eisini, at vit hava eina skyldu at veita tænastur til vinnulív-

ið, sigur Bjarni Olsen.

Hóast góðu gongdini miðjar Føroya Sparikassi eftir einum enn betri úrsliti, sigur Bjarni Olsen.

– Vit vilja fegin rökka nakað omanfyri 10% í avkasti av eginpeninginum, og hesum eru vit enn eitt fitt petti frá, sigur Bjarni Olsen. Nógv undra seg kanska yvir, hví avkastið skal gerast størri. Tað er jú longu methøgt? Eftir okkara tykki eiga ikki bert vit, men allar føroyskar fyrítøkur at stremba móti figgjarligum avkastum, ið standa mát við váðan við teirra virksemin, og sum eru sambærilig við tað avkastið líknandi fyrítøkur rökka uttanlands, greiðir Bjarni Olsen frá.

Spurningurin er so, hvussu Føroya Sparikassi kann rökka hesum máli?

Forstjórin í Føroya Banka, Jørn Astrup Hansen, hevur tosað um, at rentumarginalurin, t.e. munurin millum innláns- og útlánsrentuna, er ov lítill í Føroyum.

Hetta fer at merkjast, tá "vanligar" tíðir við tapi til peningastovnar fara at koma aftur.

Bjarni Olsen er eisini samdur við Jørn Astrup Hansen í tí, at føroysku peningastovnarir kunnu vænta sær eisini at skulu tapa pengar í komandi tíðum.

– Sum heild eiga vit at kunna vinna meira pening, og tað er rúmd fyri at víðka rentumarginalin sum ein møguleiki. Men høvuðsmiðilið at økja avkastið er at veita dygdargóðar og kappingarførar tænastur og hava ein effektivan rakstur, sigur Bjarni Olsen.

Tølini

Figgjarstøðan javnvigaði við 5,191 mia. kr. við ársenda 2002 móti 4,954 mia. kr. í 2001. Vøksturin er 237 mió. kr. ella 4,8%, skrivur Føroya Sparikassi í sambandi við roknskapin.

Útláнинi við ársenda 2002 vóru 3,979 mia. kr. móti 3,589 mia. kr. í 2001. Vøksturin er 390 mió. kr. ella 10,9%, og hevur vøkstur verið bæði til vinnu og privat, meðan útlánið til almennar myndugleikar o.t. er fallið. Innláнинi vóru 3,947 mia. kr. í 2002 móti 3,792 mia. kr. í 2001. Vøksturin er 155 mió. kr. ella 4,1 %. Útlánsprosent-ið, tað er lutfallið millum útlán iroknað burturlegg-ingar og innlán, var 102,9% móti 96,4% í 2001.

Eginognin er nú 877 mió. kr. móti 820 mió. kr. við árslok 2001. Hetta er ein vøkstur uppá 57 mió. kr.

Solvensprosent-ið við árslok var 22,0% móti 24,1% við árslok 2001. Lógarkrivið er 8%. Gjaldförið var 798 mió. kr. við árslok 2002 móti 934 mió. kr. í 2001. Sparikassin hevur sostatt ein yvirdekning í mun til lógarkrav um gjaldföri uppá 80,6%.

Eginpeningurin varð rentaður við 7,1% eftir skatt í 2002 móti 7,3% í 2001. Fallið stendst av, at eginpeningurin er oktur lutfalsliga meira enn úrslitið er økt, m.a. vegna tann stóra áhugan at tekna partapening í Sparikassanum.

Yvirskotið hjá Føroya Sparikassa hevur sett met tey seinastu árin.